

EVERGETINOSUL

Volumul III

Ediția a treia

Transliterare, diortosire, revizuire
după ediția grecească și note:

ȘTEFAN VORONCA

Carte tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte

GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

EDITURA EGYMENIȚA

Sfârșitul cărții a treia a lui Everghetinos, și lui Dumnezeu slavă. Amin.

CUPRINS

Pricina întâi

*Că nu se cuvine a osândi pe cineva în urma unor
bănuieli sau, îndeobște, a crede în bănuieli 9*

Pricina a doua

*Că nu trebuie a osândi nici a defăima pe cel ce
păcătuiește la arătare, ci a lua aminte de sine
și a nu iscodi cele străine; că cel ce ia aminte la
răutățile sale, nu [mai] poate osândi pe aproapele 19*

Pricina a treia

*Că nu trebuie a sminti pe cineva întru cele ce nu sunt după
poruncă; și despre ce înseamnă numele smintelii; și cum că nu
se cuvine să ne smintim, iar pe cei ce smintesc să-i tămăduim 54*

Pricina a patra

*Se cade ca creștinul să-și robească toată înțelegerea întru
Hristos; și că cei duhovnicești și din cugetările cele mirenești
sau și din lucruri rele întru cugetări bune se povățuiesc 59*

Pricina a cincea

*Despre vicleșug și răutate, simplitate și nerăutate, de unde se
nasc și ce folos și vătămare este dintr-însele; și despre pizmă 63*

Pricina a șasea

*Că cei ce defaimă și iau în batjocură pe bărbații cei neprefăcuți
și simpli, care pe sine se smeresc, prea mult păcătuiesc 66*

Re **Pricina a șaptea** și cărți

Că se cade ca credinciosul, pe cele ce le face, cu bună-conștiință să le facă și nu cu rea; că Dumnezeu judecă fapta fiecăruia nu precum se vede, ci după scopul celui ce o face 69

Pricina a opta

Mare bunătațe este conștiința, ce ni s-a dăruit nouă de la Dumnezeu, și mult ajută celui ce o ascultă pe aceasta 74

Pricina a noua

Că trebuie de-a pururea a lua aminte și de pretutindenea a ne păzi pe înșine, că vrăjmașul de pretutindenea și prin toate năvălește 78

Pricina a zecea

Că se cade a ne cerceta pe înșine și greșalele a le îndrepta, iar pe cele bune a le spori 93

Pricina a unsprezecea

Că nu fără de primejdie este credinciosului călcarea unei singure porunci, ca unul ce a luat putere a le lucra pe toate, mai vârtos că aceasta i se cere cu deosebire [de Domnul]; și că o mică răutate prea mult vatămă 97

Pricina a douăsprezecea

Că monahilor celor cucernici și, îndeobște, celor ce au primit dumnezeiasca cunoștință, și păcatele cele mici cu mari munci li se cercetează 112

Pricina a treisprezecea

Că se cade bărbătește a sta împotriva trândăviei [akediei] și a întristării celei de la draci; și despre răbdare 115

Pricina a paisprezecea

Că se cade ca nevoitorul, chiar bolnav fiind cu trupul, nu cu totul să se slobozească dulceților, nici să facă dezlegare la rânduială, sau în doftorii să-și nădăduiască sănătatea, ci în Dumnezeu, cu a Cărui economie și boalele vin către noi 137

Pricina a cincisprezecea

În ce chip, când și ce doftorii se cuvine a folosi, și că nu se cade monahului să plece din mănăstire pentru tămăduirea trupească, ci, odată bolnăvindu-se într-însa a răbda, îndestulându-se de îngrijirea fraților 147

Pricina a șaisprezecea

Că nu se cuvine ca monahul, fără de mare nevoie, a se scălda sau a se dezgoli 155

Pricina a șaptesprezecea

Că la Dumnezeu nu este ceva nehotărât, ci toate cele ce se fac, și înseși morțile cele de năprasnă, cu pre-cunoștința lui Dumnezeu sunt hotărâte 164

Pricina a optsprezecea

Despre răbdarea în boale și folosul cel dintr-însele, și cum unora din cei îmbunătățiți li se aduce de la Dumnezeu pedepse economicești spre desăvârșita curățenie 167

Pricina a nouăsprezecea

Pentru oarecare folos, de multe ori și dreptii se dau (de Dumnezeu) la moarte silnică 178

Pricina a douăzecea

Că nu se cade a se mira cineva atunci când ceva primejdios li se întâmplă bărbăților celor drepti 186

Re. Pricina a douăzeci și una

Că se cuvine credinciosul, chiar de va fi și lipsit vreodată de cele de folos și de nevoie, să nu se împruțineze îndată, ci să mulțumească și să aștepte pe Domnul, și fără de îndoială să nădăjduiască că Bunul Dumnezeu negreșit va purta grija de dânsul. Și cum că rușine este nevoitorului, odată ce slujește lui Dumnezeu, să se apropie de mireni și a cere cele de trebuință, chiar de se va și îngreui cu lipsa 193

Pricina a douăzeci și doua

Cine este cel care nebunește nădăjduiește în Hristos 209

Pricina a douăzeci și treia

Că nu se cade a lepăda nici cea mai mică poruncă pentru oarecare trebuință trupească – măcar de mult ne-ar sili aceasta – sau pentru vreo frică omenească 213

Pricina a douăzeci și patra

Că nu se cade ca credinciosul, măcar și în tulburări [lumești] de va cădea vreodată, să se prefacă [închipui] după lucrurile cele din afară, ci către Dumnezeu să privească și plăcerea Aceluia să o facă 217

Pricina a douăzeci și cincea

Se cade ca, cel ce caută a plăcea lui Dumnezeu, necinstirile și cinstele de la oameni ca nimic a le socoti 223

Pricina a douăzeci și șasea

Că se cuvine ca fapta bună într-o ascunsă a o lucra și a nu o vădi, nici a ne fâli pentru slavă-deșartă și [sau] slavă omenească; și de unde se naște slava-deșartă, cum lucrează și cum se aprinde 228

Pricina a douăzeci și șaptea

Că nu se cade a căuta prieteșugurile celor mai mari din lume 247

Pricina a douăzeci și opta

Că nu se cuvine ca, din plăcerea de sine, a face ceva mai presus de ceilalți frați ce sunt în mănăstire 253

Pricina a douăzeci și noua

Că și singură mândria poate a pierde pe creștin și cum că cei ce se îngâmfa pentru îndreptări, părăsiți fiind de har, cad 259

Pricina a treizecea

De unde se naște hula și cum se tămăduiește 276

Pricina a treizeci și una

Că prea mare între faptele bune este dreapta-socoteală, iar cele ce le face credinciosul se cuvine a le face după dânsa; că cele ce se fac fără dreaptă-socoteală și fără scop, măcar bune de-ar fi, la nimic nu folosesc, ba uneori pricinuesc și vătămare ... 285

Pricina a treizeci și doua

Că, fără de ajutorul cel de sus, nici izbăvire de răutate, nici dobândire de faptă bună nu se face celui ce se nevoiește și cum că înfierea, nu din lucruri, ci din har se face 302

Pricina a treizeci și treia

Care este pricina ispitelor, care este folosul dintru acestea și cum se deosebesc [de ce fel sunt] 308

Pricina a treizeci și patra

Cum se cade a sta împotriva ispitelor, și că nu se cuvine a se arunca cineva într-însele; când se cade a fugi de ispită și în ce împrejurare se cuvine a fugi sau a o primi pe aceasta 331

Pricina a treizeci și cincea

Că nu este bine a alerga către făcătorii de minuni, ci, din smerenie, a ne lepăda de aceștia; și nici osebite daruri [harisme] nu se cade a dori sau a cere; iar de se va învrednici cineva de acestea, să nu cugete înalt, ci să se păzească prin smerenie; și cum că cei ce arată viețuire dumnezeiască nu sunt cu nimic mai prejos decât cei ce fac semne; și că, afară de facerea de minuni, sunt alte daruri, mai mari, din care se cunosc cei duhovnicești 344

Pricina a treizeci și șasea

Că mai mare decât toate faptele bune este dragostea și că cel ce iubește pe Dumnezeu iubește folosul sau odihna aproapelui său întru toate mai mult decât le cinstește pentru sine 357

Pricina a treizeci și șaptea

Că se cade ca pentru aproapele a pune și sufletul 371

Pricina a treizeci și opta

Că cel ce întru Domnul are dragoste și smerenie se sârguiește nu numai a nu întrista pe aproapele, ci și a-l ajuta în tot felul, și pe toate cele ale lui a le face ca pe ale sale 380

Pricina a treizeci și noua

Că cel ce după Dumnezeu are dragoste se sârguiește a face bine aproapelui, chiar și neștiind acesta 395

Pricina a patruzecă

Că se cuvine credinciosului, atunci când cumpără sau vinde sau altceva de acest fel face, a avea pe Dumnezeu înaintea ochilor, și paguba aproapelui a nu o îngădui, măcar de ar zice acela că „nu mi se face strâmbătate”, și se cade ca întru dragoste a păzi în obște neîndrăzneala, și mai vârtos cei tineri, încă și de tovărășii [a se păzi credinciosul], ca de unele ce sunt pierzătoare 400

Pricina a patruzeci și una

Ce se cade a face către cei ce vin și cum a-i întâmpina pe dâșii și a vorbi cu ei 410

Pricina a patruzeci și doua

Că întru venirile celor ce viețuiesc după Dumnezeu, mulți Părinți, pentru odihna celor ce veneau, lăsau puțin din nevoință, cu nimic vătămându-se din aceasta, pentru nepătimirea lor; iar unii dintr-înșii, pentru acea puțină răsuflare [odihnă], mai pe urmă se chinuiau pe eiși; și că cel ce întru venit și mângâieri păzește nevoința sa nedeșlegată sau dezleagă puțin, vrednic de laudă se face de aici, căci bine a judecat; și cum că cei ce se silesesc peste măsură nu se cuvine a se pleca întru mângâieri 418

Pricina a patruzeci și treia

Că celor ce vin la vreo obște, măcar și călugări de vor fi, nu se cuvine a li se da voie să vorbească cu frații fără opreală sau să locuiască cu ei; încă și despre ce se cuvine a păzi frații către cei ce vin 427

Pricina a patruzeci și patra

Că nu se cuvine a mânca împreună cu bărbații cei nebăgători de seamă și că, de cei ce întreabă și nu fac, după întâia și a doua vorbă trebuie a ne lepăda 432

Pricina a patruzeci și cincea

Încă și pentru înșiși cei ce vin: care este petrecerea cea cuviincioasă în străinătate și cum se cade a călători cu frații 436

Pricina a patruzeci și șasea

Că se cuvine ca pe tot cel ce se apropie de noi pentru a câștiga milă a nu-l întoarce deșert, ci ca pe un trimis de la Dumnezeu să-l primim cu blândețe și să-i dăm din cele ce avem; și, măcar

Respect *că el obrăznicește, să fim fără de răutate și să nu ne mâniem, după asemănarea lui Dumnezeu; și că Dumnezeu pe cei milostivi de multe ori îi răsplătește; și cum trebuie să se facă împărțirea în chinovie, și de cine să se facă* 441

Pricina a patruzeci și șaptea

Că nu se cuvine ca monahul, cu pricina milosteniei, să aibă bani sau să primească cele ce i se dau, și care este milostenia cea cuviincioasă călugărului 467

Pricina a patruzeci și opta

Că de multe ori unii, întru sărăcie fiind, dar după putere miluind, apoi, îndestulându-se de bani și cu iubirea de argint biruindu-se, și milostenia pe care o aveau o au pierdut 484

Pricina a patruzeci și noua

Că nu se cade monahului a lua fără de socoteală de la tot omul, nici peste trebuință, și că dator este ca cel ce ia să se ostenească pentru cei ce dau 490

Pricina a cincizecea

Că se cade, de cele ce nu ne folosesc sau ne sunt străine, ca de niște [lucruri] pierzătoare a ne depărta 498

www.egumenia.ro
e-mail: editura@egumenia.ro
tel./fax: 0236-326.730
C.P. 150
O.R. 1
S.C. Egumenia S.R.L.
Distributie:

Tipărit la Editura
Tel.: 0236-326.730

PRICINA ÎNTÂI

Că nu se cuvine a osândi pe cineva în urma unor bănuieli¹ sau, îndeobște, a crede în bănuieli.

I.

Din viața Sfântului Ioan Milostivul

1. În vremea aceea, un monah oarecare mergea prin Alexandria cu o fecioară frumoasă; iar oarecari din cei ai Bisericii, văzându-l pe dânsul umblând ca spre sminteală multora, au spus Fericitului Ioan; și, părându-i-se lui că dintr-o râvnă dumnezeiască au făcut această vestire, a poruncit ca monahul și fecioara să fie bătuți tare, iar apoi să fie aruncați în temniță, deosebi unul de altul. Iar după ce se făcu cea poruncită, iar temnița i-a primit pe aceia, și noaptea, iată, sosind, monahul i-a stătut în vis de față Patriarhului, arătându-i spatele cu totul rănit și zicând către dânsul simplu și fără împodobire în grai: „Așadar, îți plac acestea, stăpâne?

¹ ὑπόνοιαι = suspiciuni, insinuări, presupuneri. De însemnat că aceste bănuieli, să le zicem, despre faptele altora pot avea sau nu îndoială într-insele. Adesea, precum se va arăta mai jos, din pricina patimilor și răutății unora, suspiciunea, se închipuiește în mintea acestora, chipurile, drept „siguranță” despre un lucru, drept încredințare că un lucru este „cu adevărat” așa, presupusul adevăr despre un lucru fiind, paradoxal, o dovadă a răutății oamenilor. Aceștia insinuează deci o răutate pe care o atribuie cuiva, întemeindu-se fie pe înșelarea (socotită drept adevăr) cu care au fost înșelați de vrăjmașul diavol sau de robii acestuia, fie pe născocirile minții lor celei pătimase și pline de răutate, fie amestecat.

„Crede-mă că de această dată te-ai amăgit și tu ca un om”. Iar deșteptându-se îndată, a trimis pe cineva să scoată din temniță pe monah și să-l aducă la el, deși acela, din pricina bățărilor, abia mai putea pași. Odată adus, a cunoscut de îndată că este cel ce i s-a arătat în vis. Și vrând a afla dacă are într-adevăr atâtea răni câte în somn i se arătase, a poruncit ca, după ce se va acoperi cu o fotă, să i se dezgolească spatele; dar – poate printr-o Pronie mai înaltă –, fota dezgolindu-se, s-au descoperit părțile cele ascunse, iar călugărul se vedea tăiat și ciung la rușine², deși mai-nainte, pentru floarea vârstei sale [lipsa bărbii], aceasta nu se putea vădi oricui³; și îndată pe cei ce l-au bătut scoțându-i din treptele lor, i-a oprit trei ani de la Biserică; iar iubitorului de Dumnezeu călugăr îi răspundea cu cele cuviincioase și i se ruga să-l ierte pentru greșeala cea dintru necunoștință, „însă numai atâta nu voi lăuda, zicea, aceea că tu, călugăr fiind, umbli fără păzire prin cetăți, arătându-te prin târg însoțit de o femeie și făcându-te multora pricină de sminteală”.

Iar el, cu cea cuviincioasă sfială și măsurare, a zis: „Bine este cuvântat Domnul, stăpâne, că nu mint: nu cu multe zile înainte fiind eu în gazdă și, de acolo, spre închinarea Sfinților Chir și Ioan sârguindu-mă, m-a întâmpinat spre seară această fecioară; și, la picioarele mele căzând, mi-a cerut să o las să călătorească împreună cu mine, voind a se face Creștină, căci era Evreică. Iar eu, temându-mă de osânda lui Dumnezeu, a Celui ce a zis să nu defăimăm pe cineva din cei mici (cf. Matei 18: 10), ascultând, m-am făgăduit a călători împreună cu ea; încă și într-alt fel am îndrăznit, căci, așa cum se află mădulele mele, vrăjmașului nu i-ar

² Era adică eunuc.

³ Puțini ar fi putut bănui aceasta.

fi cu lesnire a-mi găti mie ispită; deci acolo fiind, la Sfinți, și împlinindu-mi rugăciunea și făgăduința ce i-am dat, am catehizat-o în creștineasca credință; iar de atunci, cu simplitatea inimii, o port cu mine și, cerșind, o hrănesc și mă sârguiesc, de-mi va fi cu putință, a o așeza într-o mănăstire de fecioare”.

Acestea auzind Fericitul Ioan, a zis: „O, minune! Câți robi ascunși ai lui Dumnezeu sunt, măcar că nouă aceștia nu ne sunt cunoscuți!” Și dăruind pe călugăr cu o sută de monezi, acela n-a primit, zicând: „Călugărul, dacă are credință, nu are trebuință de bani; iar dacă cumva pofteste și bani, este pustiit de credință”. Acestea zicând, făcându-i închinăciune, s-a dus.

2. De aici Fericitul sfătuia pe cei ce erau de față să se abată cu totul de la grăirile de rău asupra călugărilor, pomenind de acel vrednic grai al celui între împărați Constantin, care, aducându-se pâra împotriva oarecăror episcopi de la Soborul Întâi de la Niceea, nu a primit-o, zicând: „Măcar și curvind de s-ar întâmpla să văd vreun episcop sau preot, aș lua hlamida și aș pune-o peste dânsul, ca să nu se vadă de ochii cuiva”, bine știind acela că neajunsurile unora ca aceștia (monahi și episcopi), atunci când se fac arătate la toți, nu numai pe cele vrednice de rușine și defăimare le gătesc, ci și multă îndemnare spre răutate și sminteală se fac”. Pentru aceea și minunatul Ioan, de aici înainte, pricina monahului celui scopit înaintea ochilor tuturor punând-o, nu lua aminte nici la cele zise asupra Marelui Vitalie.

Acest Vitalie se liniștea înainte-vreme în mănăstirea monahului Serid, iar apoi, părăsind mănăstirea, a venit în Alexandria, unde urma să fie o petrecere [priveliște] ce la oameni era prihănită, iar la Dumnezeu primită, precum s-a arătat mai apoi.

Că intrând bătrânul în cetate, trecut fiind de acum de șaizeci de ani, a avut drept lucru cu deadinsul a scrie⁴ pe toate curvele cele din casele de curvăserie; și a început să lucreze și pe plată, pentru care s-a învoit la a primi doisprezece oboli⁵, din care unul îl folosea pentru a cumpăra lupine⁶, cu care se hrănea după apusul soarelui, iar pe ceilalți, mergând în fiecare noapte la câte una curve, îi dădea acestora, zicându-le așa: „Primește aceștia și, pentru mine, păzește-te noaptea pe sine neîntinată”. Și, așa făcând, petrecea toată noaptea stând într-un colț al camerei femeii aceleia și, plecându-și genunchii, neîncetat își silea limba la rostirea de psalmi, ridicând și mâini de rugăciune către Dumnezeu pentru dânsa; iar ieșind dimineața, o apuca pe aceasta cu jurământ, ca nimănui să nu-i descopere aceasta.

Se întâmplă însă ca una să nu bage de seamă de jurământul său și să facă cunoscute cele ascunse ale lui. Însă bătrânul, prin rugăciunea sa, o a făcut a fi cuprinsă de un drac, ca astfel niciuna din celelalte femei să nu mai îndrăznească de atunci a face cunoscute cele despre viața lui. Căci el numai către una privea: către mântuirea sufletelor lor, iar pentru cei ce porneau limba asupra lui, se ruga lui Dumnezeu pentru iertarea păcatului lor. Această izvodire a bătrânului se făcu multora pricină de mântuire: că văzând femeile starea cea de toată noaptea a bătrânului și limba care cânta cele dumnezeiești și necurmata rugăciune cea pentru schimbarea și mântuirea lor, de faptele cele rele depărtându-se, se sârguiau

⁴ A face un fel de recensământ, a socoti numărul și vrednicia lor.

⁵ Veche monedă grecească egală cu o șesime dintr-o drahmă.

⁶ ῥέμνος (*lupinus albus*), o legumă răspândită în bazinul Mării Mediteraneene; termenul provine de la latinescul „lupus” care în formă verbală înseamnă „a se hrăni cu o poftă de lup din ceva”, termen ce voia să exprime chipul în care se hrănește planta cu minerale din pământ.

către întreaga-curăție: și unele adică cu bărbați după lege se însoțeau, altele însă, depărtându-se de relele obiceiuri, rămânneau așa, altele însă desăvârșit se depărtau de lume, alegând viață călugărească; însă, până ce a fost în viață, nimeni n-a cunoscut viața sa cea ascunsă după Dumnezeu.

Odinioară, ieșind din odaia vatafei⁷ curvelor, l-a întâmpinat oarecine din cei neastâmpărați, pentru însăși aceea intrând el ca să-și cumpere scârnavia; acesta l-a lovit pe cuvios peste ochi cât a putut de tare, căruia i-a și zis: „Până când, batjocoritorule de Hristos, vei stărui, nelăsându-te de faptele cele rele?” Către acesta, bătrânul a zis: „Ticălosule, cândva va să-ți sune ție o palmuire [așa de tare], încât la strigătele tale puțin de nu se va strânge toată Alexandria”.

Vreme din destul trecând, acel dumnezeiesc bărbat s-a dus către Domnul, petrecând într-o chilioară zidită lângă cetatea ce se numea Eliopole. În vecinătatea chiliei, acesta avea o bisericuță întru care multe slujbe făcea.

Deci adormind el și nimeni simțind, a stătut înaintea înverșunatului aceluia ce l-a palmuit pe el un arap urât; acela i-a dat o palmă grea și vârtoasă peste obraz, care, atât de tare a fost, încât sunetul ei s-a auzit până la mare depărtare, și i-a zis lui: „Primește această palmă pe care ți-a trimis-o monahul Vitalie, precum a zis mai înainte”.

Și îndată ticălosul acela se tăvălea îndrăcindu-se, și s-a adunat la dânsul aproape toată Alexandria, după proorocia dreptului; și abia oarecând după mai bine de un ceas venind întru sine, și-a rupt hainele și, sculându-se degrab, s-a dus către căscioara sfântului, către care și striga: „Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu Vitalie, pe mine, cel ce mult lui Dumnezeu și ție am greșit”.

⁷ Codoașei, patroanei.

Iar toți câți s-au întâmplat să fie de față au văzut cum, odată ajuns aproape de căscioara bătrânului, demonul l-a trântit jos zdrobindu-l în toate părțile, iar apoi l-a lăsat. Văzând toți acestea, au intrat apoi înlăuntru, unde au aflat pe cuviosul plecat în genunchi, după ce sufletul prin rugăciune l-a dat lui Dumnezeu; apoi, plecându-se ei la pământ, au văzut o scrisoare în care se scria așa: „Bărbați alexandrini, *nu judecați ceva mai-nainte până ce va veni Domnul* (I Cor. 4: 5)”. Iar cel lăsat de dracul mărturisea înaintea tuturor cele ce a lucrat el asupra dreptului și cele ce a auzit proorocește de la dânsul, pe care adică le-a și pățimit.

Și îndată acestea s-au vestit Patriarhului, care și venind împreună cu tot clerul, după ce a citit scrisoarea cea de jos, a zis: „De m-aș fi plecat cuvintelor celor ce clevesc, puțin ar fi lipsit ca și pe mine să mă plesnească cu acea palmă”.

După aceea, spre îngroparea cinstului trup s-a adunat și tabăra curvelor: acestea au adus arome și purtau făclii, plângând cu amar lipsirea de acela și de învățăturile lui din care cu mult folos s-au ales. Povesteau atunci și din viața lui: că nu din oarecare răutate își făcea intrarea către dânsul și că niciuneia dintr-însele nu i-a atins vreodată mâna cu mâna lui, nici nu s-a culcat vreodată pe coaste lângă ele.

Iar către cei ce le învinuiau pentru tăcerea lor față de el, și că de aici multora li s-a făcut pricină de sminteală, le puneau lor înainte drept răspuns porunca aceluia; încă și de chinuirea dracului ce a căzut spre pedeapsă peste ceea ce n-a ascultat. Cât despre cel ce odinioară i-a dat sfântului o palmă pe care apoi o a luat înapoi, de atunci nu lipsea niciodată a cerceta mormântul fericitului, mormântul arătându-se ca o vistierie cu multe daruri, iar pomenirea aceluia cu cântări de psalmi o făcea, iar mai apoi, după puțin, a fost

tuns monah la mănăstirea lui Avva Serid, dându-i-se chilia dumnezeiescului Vitalie, pentru multa lui credință cea către dânsul, unde s-a și săvârșit din viață, liniștindu-se acolo până la sfârșitul său.

Încă și Patriarhul mult mulțumea lui Dumnezeu pentru că nu l-a lăsat a grăi sau a cugeta ceva nevrednic de acel Fericit și Pururea-pomenit suflet, dar și mulți alexandrini s-au folosit, câți dintre ei se aflau lesnicioși spre a judeca, de acel rău obicei s-au dezvățat. Încă și Patriarhul zicea către oarecari: „Trebuie, fraților, să luați aminte de voi, ca să nu fiți lesnicioși a osândi; că eu, odată, citind viața oarecăruia dintre Părinții cei mari, cu o povestire ca aceasta m-am folosit, care era într-acest fel:

3. Doi călugări s-au dus în cetatea Tirului pentru a împlini o slujbă. Trecând unul dintr-înșii pe lângă un loc, una din curve, al cărei nume era Porfiria, i-a urmat strigând: «Cinstite Părinte, mântuiește-mă, precum Iisus Hristos pe curvă». Iar lui, nimic păsându-i de oameni, luând-o pe ea de mână, de ochii multora văzându-se, au ieșit prin mijlocul cetății. Iar vestea se răspândi pretutindenea, cum că călugărul acela o ar fi luat de femeie pe Porfiria. Și trecând curva împreună cu dânsul cetăți și sate, iată, află un prunc jos zăcând, pe care, cu iubire de oameni luându-l ea, îl purta după ea pentru a-l crește.

Mai pe urmă, după câțiva vreme, mergând oarecari din Tir către locul unde petrecea aceea, văzând copilul în brațele curvei, au început să o ia în râs și, de bărbatul acela viteaz bătându-și joc, ziceau către dânsa: «Cu adevărat, nu ai greșit de la scop, că bun fiu ți s-a născut ție din călugăr!». Care, și întorcându-se în Tir, au semănat cuvântul pretutindenea: că ea a născut adică copil din călugăr, vădit având și semnele aceluia.

Pe scurt zicând, oamenii sunt întotdeauna gata a crede bănuieiilor, mai vârtos atunci când unii ca aceștia sunt răi și vicleni, găsind întru sine pricini pentru a crede; aceștia, îndată ce iau mărturii din apropiere, grăiesc de rău pe alții cu lesnire, pe de o parte voind a se răsfăța în niște noime și graiuri ca acestea, iar pe de alta poftind a-i avea și pe alții părtași la răutate, și așa se sârguiesc a scăpa de bătăile conștiinței⁸.

Însă acel cinstit călugăr, tunzând pe Porfirie și în portul călugăresc îmbrăcând-o, o a numit Pelaghia, pe care a și dat-o ca să se liniștească într-o mănăstire de fecioare. Iar fiindcă a cunoscut de mai-nainte ziua sfârșitului său, luând-o pe aceea, s-a întors în Tir, și era și copilul cu dânsa urmând, fiind acum ca de șapte ani.

Și s-a vestit tuturor venirea lor: cum că Porfirie cu călugărul, bărbatul ei, s-au întors; apoi, tare bolnăvindu-se călugărul, și către moarte privind, mulți foarte dintre locuitori au venit la dânsul pentru cercetare, înaintea cărora a poruncit a i se aduce o cădelniță plină cu cărbuni de foc, pe care, turnându-i în haina sa, a zis în auzul tuturor: «Binecuvântat este Domnul, Cel ce de demult a păzit rugul nears; Acesta să-mi fie mie martor credincios că, precum nu s-a atins de hainele mele această putere arzătoare a focului, nici eu nu m-am atins de femeie în toată vremea vieții mele».

Aceasta auzind-o toți, s-au uimit dând slavă lui Dumnezeu, Care cu unele ca acestea pe cei ce Îi slujesc Lui întru ascuns știe a-i slăvi la arătare.

⁸ Avem aici psihologia celor care, cu pricină de „informare” și voind să scape de sau să-și reprime judecata propriei conștiințe, se sârguiesc să ajungă judecătorii absoluți ai multor conștiințe, întemeindu-se pe veștile cele din afară, pe propria conștiință (adesea adormită), și nu pe cunoașterea nemijlocită a celor asupra cărora alcătuiesc judecăți „vrednice” de crezare.

Acestea făcând și zicând monahul, în mâinile lui Dumnezeu și-a dat sufletul său. Pentru aceasta vă chezășuiesc pe toți, fiii mei cei duhovnicești, precum am zis și mai-nainte, să nu fiți lesnicioși a osândi, ci pe sine, pe cât vă este puterea, vă păziți”.

II.

A lui Avva Isaia

Frate, de voiești a lua ceva de care ai trebuință, să nu cârtești asupra fratelui tău zicând „de ce nu înțelege să-mi dea mie aceea de la sine?”, ci zi cu îndrăzneală întru simplitate „fă iubire și dă-mi cutare lucru, că am trebuință de dânsul”, că aceasta este curăția cea sfântă în inimă; că, de nu vei zice ce vrei, ci vei cârți în inima ta, ai osânda întru tine.

III.

A Sfântului Maxim

Cel ce iscodește păcatele altora, sau din bănuială îl osândește pe fratele, încă n-a pus început de pocăință, nici n-a cercat să cunoască în adevăr păcatele sale – care sunt mai grele decât plumbul ce cântărește mai mult decât mulți talanți –, nici n-a cunoscut de unde se face omul greu la inimă, iubind deșertăciunea și căutând minciuna (Psalm 4: 5); și, pentru aceasta, ca un nebun umblă întru întuneric: lăsând păcatele sale, le nălucește [închipuiește] pe ale altora, fie că sunt cu adevărat, fie socotindu-se din bănuială.

IV.

Din Pateric

1. Un frate, crezând bănuielilor sale, luptat fiind și de dracul curviei, s-a dus către un bătrân, zicând: „Acei doi frați păcătuiesc unul cu altul”. Și a cunoscut bătrânul că se batjocorește de dracul și, vrând a-l muștra pe dânsul, trimițând, i-a chemat pe aceia. Și venind aceia, i-a odihnit pe ei; iar când s-a făcut seară, le-a așternut rogojină și i-a acoperit cu un singur acoperământ, zicând că „copiii lui Dumnezeu sfinți sunt”. Și chemând pe ucenicul său, i-a poruncit a lua pe acel frate ce a grăit asupra lor și a-l încuia într-o chilie deosebi. „Acesta are patima în sine, și, pentru aceasta, și pentru alții asemenea socotește”.

2. Zis-a Avva Pimen: „Scrie este: *Cele ce le-au văzut ochii mei, pe acelea le mărturisesc* (Pilde 25: 7). Iar eu zic vouă: de veți și pipăi cu mâinile voastre, să nu dați mărturie. Iată cum un frate s-a batjocorit întru una ca aceasta: că având rele-bănuieli asupra fratelui său, într-o zi, după ce l-a văzut pe acela păcătuind cu o femeie, tulburându-se și foarte lup-tându-se [în conștiință], ducându-se la acela, l-a îmboldit pe el cu piciorul său zicând: «Încetează de aici, până când?» Dar iată că, lucru de multă mirare, s-au aflat acolo snopi zăcând unul peste altul. Pentru aceasta vă zic vouă că, de veți și pipăi cu mâinile voastre, nu vă grăbiți a vădi îndată”.

3. Zis-a un bătrân: „Nu pune în inima ta grăire de rău asupra fratelui tău, pentru niciun fel de lucru”.

PRICINA A DOUA

Că nu trebuie a osândi nici a defăima pe cel ce păcătuiește la arătare, ci a lua aminte de sine și a nu iscodi cele străine; că cel ce ia aminte la răutățile sale, nu [mai] poate osândi pe aproapele.

I.

Din viața Sfântului Ioan Milostivul

Un tânăr oarecare, împins de neastâmpărate porniri, umblând prin cetatea Alexandriei, pe o fecioară oarecare ce își alesese viața călugărească din calea cea dreaptă amă-gind-o, și-a împlinit cu ea răsfățarea neastâmpărării sale, iar după puțin au fugit împreună în Bizanțion⁹; însă aflând dumnezeiescul Ioan de lucru, pricină de multă întristare i se făcu acesta și, precum zice pilda, toată piatra o mișca sâr-guindu-se cum mai degrabă să-i întoarcă pe dânșii din cădere. După un timp, povestire oarecare de suflet folositoare către clerici făcând fericitul, s-a întâmplat a aduce în mijloc și pe cea [povestirea] despre tânărul acela ce a făcut acele [neastâmpărări] tinerești, pe care îndată cei ce atunci erau de față, ca dintr-o limbă, îl judecau și îl osândeau zicând: „Nu numai spre pierzare a două suflete a fost cea făcută, ci negreșit și la mulți alții li s-a făcut pildă rea”.

Dar pe aceștia muștrându-i fericitul pentru lesnicioasa lor osândire, a zis: „Nu așa, fiilor, nu fiți lesnicioși la limbă spre a grăi de rău pe aproapele, de vreme ce și voi în două

⁹ Cetate grecească pe care, în anul 330, Sfântul Constantin cel Mare și-a întemeiat capitala sa – Constantinopolul.